

สรุป

ลักษณะการปลูกถั่วลิสงหลังนาของเกษตรกรบ้านโคกบุมีลักษณะที่แตกต่างไปจากวิธีการปลูกถั่วลิสงบริเวณอื่น ๆ เป็นวิธีที่ประสิทธิภาพสูงโดยเฉพาะถ้าพิจารณาการปลูกถั่วลิสงหลังนาเป็นระบบการปลูกพืชระบบหนึ่ง จะเห็นได้ชัดว่าเกษตรกรได้ทำการทดลองและคัดเลือกระบบมาเป็นเวลานาน ก่อนที่จะนิยมปลูกกันแพร่หลายแทบทุกหลังคาเรือน ระบบดังกล่าวเป็นระบบที่สามารถจัดและใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เริ่มตั้งแต่การเลือกพื้นที่ปลูกซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่นาดอนหรือที่ดอนหลังการเก็บเกี่ยวพอ เกษตรกรต้องใช้ความสามารถและประสบการณ์ในการเลือกแปลงนาให้เหมาะสม การเลือกแปลงนาก็เกษตรกรต้องพิจารณาพันธุ์ข้าวด้วย ซึ่งต้องเป็นพันธุ์ข้าวเจ้าอายุสั้นสามารถเก็บเกี่ยวได้อย่างช้าต้นเดือนพฤศจิกายน หลังการเก็บเกี่ยวข้าวเกษตรกรต้องรีบไถดินทันที เพื่อที่จะรักษาความชื้นภายในดิน เกษตรกรจะทำการไถเตรียมดินติดต่อกันหลายครั้ง ซึ่งจะต้องมีการแย่งแรงงานระหว่างการเกี่ยวข้าวและการเตรียมดินอยู่บ้าง แต่เกษตรกรก็สามารถจัดการได้อย่างดี ยิ่ง เมื่อเกษตรกรมั่นใจว่าฝนจะหมดแล้ว ก็จะเริ่มทำการปลูกถั่วลิสงทันที แต่ถ้าเกษตรกรรอจนกระทั่งถึงสัปดาห์ที่สองของเดือนธันวาคมแล้วยังไม่สามารถปลูกได้ เกษตรกรจะไม่ทำการปลูกถั่วลิสงเลยในฤดูนั้น ๆ เนื่องจากเวลาล่าช้ามาก หลังจากปลูกเรียบร้อยแล้วเกษตรกรจะปล่อยให้ถั่วลิสงเจริญเติบโตเองตามธรรมชาติและรอเวลาเก็บเกี่ยว ซึ่งเมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวจะมีพ่อค้าเข้ามารับซื้อตลอดเวลา ดังนั้นปัญหาเรื่องการตลาดจึงไม่สู้จะเป็นปัญหาใหญ่นักในเขตบ้านโคกบุ

ในแง่การปรับปรุงการผลิตทั้งในบริเวณบ้านโคกบุและบริเวณอื่นที่มีแนวโน้มในการผลิต จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ประการแรกในบริเวณบ้านโคกบุซึ่งมีแนวทางในการปรับปรุงการผลิตหลายแนวทางได้แก่

- 1) ปรับปรุงหรือเปลี่ยนพันธุ์ถั่วลิสงที่ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ดั้งเดิม (ไทนาน 9)
- 2) พยายามหาวิทยาการองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผลผลิตถั่วลิสงสูงขึ้น เช่น การใส่ปุ๋ย และการใช้ยาป้องกันกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
- และ 3) หาช่องทางในการผลิตเมล็ดพันธุ์ในช่วงฤดูฝนเพื่อที่จะเป็นการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

สำหรับประเด็นการปรับปรุงหรือเผยแพร่วิธีการดังกล่าวในท้องถิ่นอื่น ๆ เป็นเรื่องที่ สลับซับซ้อนมาก จำเป็นต้องทำการศึกษาริเวศนั้น ๆ อย่างพอสมควร เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ปัจจัยเรื่องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อระบบการปลูกถั่วลิสงได้แก่ ฝน ความชื้นในบรรยากาศ กระแสลม อุณหภูมิ ลักษณะของดิน ลักษณะของภูมิประเทศ ซึ่งหมายถึงที่ ตอน นาตอน และนาลุ่ม เป็นต้น ฝนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปลูกมากดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ความชื้นในบรรยากาศมีส่วนช่วยให้ถั่วลิสงเจริญเติบโตได้ดีโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวที่มีฝนน้อย กระแสลมเป็นปัจจัยสำคัญเช่นกัน จากคำบอกเล่าของเกษตรกรถั่วปีไหนมีลมแรงมากทำให้ความชื้นต่ำ มีส่วนทำให้การเจริญเติบโตของถั่วลิสงไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญ ต่อการปลูกถั่วลิสงหลังนาเป็นอย่างยิ่ง

ปัญหาเรื่องแรงงานในการปลูกถั่วลิสงและการเก็บเกี่ยวข้าวจะเป็นปัจจัยหนึ่งในเรื่อง สังคมและเศรษฐกิจ เกษตรกรบ้านโคกบุมีการจัดการในเรื่องนี้ได้สมบูรณ์มาก อีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเรื่องการตลาดการปลูกถั่วลิสงในบ้านโคกบุได้ทำติดต่อกันมานานหลายปี ดังนั้นตลาดค่อนข้างจะ คงตัว นอกจากนี้ยังมีปัญหาปลีกย่อยต่าง ๆ มากมาย

ดังนั้นการที่จะนำเอาวิธีการปลูกถั่วลิสงหลังนาไปเผยแพร่ในท้องถิ่นต่าง ๆ นั้นจะต้อง คำนึงถึงปัจจัยดังที่ได้อธิบายมาข้างต้น และจะต้องศึกษาสภาพการผลิตของท้องถิ่นนั้น ๆ อีกด้วย วิธีการ ที่จะปลูกถั่วลิสงหลังนาในท้องถิ่นใหม่อาจจะแตกต่างไปจากวิธีการที่บ้านโคกบุ หรืออาจจะนำเอาวิธี การของบ้านโคกบุไปดัดแปลงบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพจริงก็ได้ ซึ่งการที่จะดัดแปลงแก้ไขอย่าง ไรก็จะต้องทำการทดสอบกับพื้นที่ใหม่เสียก่อน ก่อนที่จะขยายไปสู่เกษตรกรโดยรวม